

ע"ט:

עין משפט
נר מצוה

השובר את האומנין פרק ששי בבא מציעא

מסורת הש"ס

(א) כ"ה רפא בלא חרין וכן
בערך, (ב) ע"ז סה, ע"ש,
(ג) מכלן הוא דיוור דמש,
הה"מ, (ד) ע"ז ח"ס ע"ז
סה, ד"ה ה"ב ר"ת ו"ס
הא"ר (ז' חרין), (ח) ו"ע
ח"ס ש"ס כ"ה השתא.

מוסף רש"י

ומזוהי של אותה
הדרך, אפילו הוא מהלך ג'
ימים ו"ז סה, ה"ב ר"ת
דשוכר מניח עליה מונות כל
הדרך וחמר א"ט מניח אלא
יוס אחד (ש"ס), אי דשוכר
למזון, בדרך הליכתו
מחליף מונות ליקח כל שעה
(ש"ס), מאוונא לאוונא,
מחמס למסע מהלך יום
אחר כמו נעל ועבר חלחל
אונן דסמכיה (ע"ז ש"ס).

נימא ליה הכי לי הווא חמר, גופיה וואנא מייחנא ספינתא אחריתא.
הואיל והספן יש בידו להשלים תנאו וזה מעבד ישלם כל השכר: לא
משכח. להא דר' נתן: אלא כיון דהו' וספינה זו, ולא ביד זה וזה
להשלים הלכך יד חובע על התחבונה דלמחר ליה האין אלא לא
מעבדא ממי מייחנא דידך: חולקין.

א"נמא ליה הב לי הווא חמר, וואנא מייחנא ספינתא אחריתא.
ספינתא אמר רב פפא לא משכחת לה אלא
בספינה זו ויין זה יאכל בספינה סתם ויין סתם
חולקין ת"ר השובר את הספינה ופרקה לה
בחצי הדרך גותן לו שכרו של חצי הדרך
ואין לו עליו אלא תרעומת היכי דמי אילימא
דקא משבח לאגורה אמאי אית ליה תרעומת
ואי דלא קא משבח לאגורה יכוליה אגורה
בעי שלומי לעולם דקא משבח לאגורה אלא
אמאי אית ליה תרעומת משום ר' רפסחא
דספינתא אי הכי מענתא מעלייתא הוא
י'וממונא אית ליה גביה אלא מאי פרקה
דפרקה לטועניה בגויה אלא מאי תרעומת
משום שינוי דעתא אי נמי לאשלא יתירא
י'תנו רבנן ה'השובר את החמור לרכוב עליה
שובר מניה עליה כסותו ולגותו ומונות של
אותה הדרך מכאן ואילך חמר מעבד עליו
חמר מניה עליו שעורים ותבן ומונותיו של
אותו היום מכאן ואילך שוכר מעבד עליו
היכי דמי אי דשכח למזון חמר נמי ליעבד
ואי דלא שכח למזון שוכר נמי לא ליעבד
אמר רב פפא לא צריכא דשכח למטרח
ולמזון מאוונא לאוונא חמר דרכיה למטרח
ולמזון שוכר לאו דרכיה למטרח ולמזון
ת"ר השובר את החמור לרכוב עליה איש
לא חרבב עליה אשה אשה רוכב עליה איש
ואשה בין גדולה ובין קטנה אפילו מעוברת
ואפילו מניקה השתא מניקה אמרת מעוברת
מיבעיא אמר רב פפא מעוברת והיא מניקה
קאמר אמר אביי שמע מניה ביניתא אכרסה
תקלה למאי נפקא מניה למקח ומכר:
מתני'

מעוברת דמשמע שהמעוברת כבדה מן הירקיות: האי ביניסא.
דג הנמכר בשוק במשקל: אכרסה תקלה. לפי כריסה כובדה
אם כריסה גדול משקלה יותר: לתקח ומכר. אם ראתה דג
שכריסו גדול לא תקנהו במשקל אלא אם כן יוציא את מעיו:
מתני'

על יד וכן אחרון שהכנים סחורה נמטע מעט דלא רפסא
ספינה ותרעומת הוי משום שינוי דעת שלא הורגל עם זה האחר ולא ידע להתנהג לפי דעתו אי נמי לאשלא יתירא שאם ירבה זה במשא
י'טריך לקנות כאן ביוקר חבלים חוקים כי אם היה יודע דביתו היה קונה שם בדמים מועטים וליכא אלא תרעומת דלאו טענה מעלייתא
היא שכנגד זה מרחיב שטעל שכר יותר מחבילה מחמת גדולה: בסורתו. ר"ח גרס כסותו כקטן שמינה מראשיתו דכסת הוא הקטן
וכר הוא הגדול כדמנן במסכת [כלים] (פ"ה מ"ה) כר שעשאו סדן וסכת שעשאה מטפחתו: מאוונא לאוונא. נקט הכי משום דאי
שכח למטרח ולמזון אפילו בחצי היום אם כן למח מניה חמר מונות של כל היום ומעיקרא דקאמר אי דשכח למזון חמר נמי ליעבד
ה"מ למיחר שוכר נמי ליעבד לחמר לניח מונו כלל של אותו היום כיון דשכח בכל מקום למזון מדלא קאמר אי דשכח מאוונא לאוונא
אלא לא חש להאריך כל כך: אשה בין גדולה ובין קטנה. גביא לא ראה לשנות בין קטן בין גדול משום דגברי שחם שהם גדולים ופשיטא
דאדעתא דגדול נמי אגריה מיהליה: השתא מניקה אמרת דרכבה מעוברת מבעיא. כן גרסת הספרים ואין נראה לר"ת דלין זה פירכא
דזו ואף זו קמני ועוד דלין מתיישב שפיר לפי גרסא זו הא דקאמר ש"מ ביניתא אגב כריסה תקלה וע"כ נראה לו כגירס' שמאל השתא
מעוברת אמרת אין מניקה מבעיא דאשה מעוברת כבדה יותר ממניקה עם בנה לפי שהיא נושא את עולמו ומיקל אבל כשהוא נכמי אמו
מכבד ואכריה כבדים עליה וגם מליאה דם והשתא א"ש הא דקאמר ש"מ ביניתא אגב כריסה תקלה שאם היה חולה לה לא יכבד כ"כ
בין הכל ויש לישב גירסת הספרים ומכל מקום פריך דלא שייך כה"ג למתני זו ואף זו כיון דליתיה בכלל מאי דקאמר בסקו כמו גבי
מפני ארבע וחמש קופות (שם ד' קט): דפריך חמש מפנין ארבע מייבצי ומשני ארבע וחמש כדאמרי אינשי אבל אי לאו
הכי אמרי אינשי לא שייך לשנוי דזו ואף זו קמני כיון דארבע בכלל חמש אלא שמוסיף סיוכא נמי מעוברת שהוא גוף אחד בכלל מניקה
שהם שני גופים וקאמר ש"מ ביניתא אגב כריסה תקלה פ"י מדקמני ברישא בין גדולה ובין קטנה ובכלל זה נמי יש במשמע בין גסה
ובין דקה ולאמאי אי'טריך למחוי ואפילו מעוברת דהיינו נמי גסה דגוף אחד הוא אפילו למ"ד שוכר לאו ירך אמו הוא לענין לשון בני
אדם במשא ובממן חסידים הם גוף אחד אלא אלא ש"מ מניה גסה מחמת עיבור כבדה יותר מגסה מחמת עומה כי העובר מכבד:
היכא

א"י אתה מוצא אלא בין זה וספינה זו. דהמוחזק יאמר לחבירו
לית לך גבאי ולא מידי דקיים תנאך וא"ת דמ"מ אם נתן כל
השכירות אמאי לא יעול השוכר שכר דחצי הדרך שלא הלך וכי בשביל
שמשכיר מוחזק יריח ועוד דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף

ולמה יספד השוכר שכר חצי הדרך
שלא הלך וי"ל כיון שנתן לו שכרו
תנאלה שיהא שלו לאלתר אע"ג
דאינה משתלמת אלא לבסוף לדעת
כן טמנו שיהא שלו לאלתר אם לא
ישאר בו וריב"ס פ"י הא דפריך
בספינה סתם ויין זה אם לא נתן
אמאי לא יתן לא פריך אלא אמאי לא
לא שכר חצי הדרך שכר הלך אבל
שכר חצי הדרך שלא הלך פשיטא שלא
יתן כיון שהוא אנוס מ"מ אהא דקמני
אם נתן לא יעול דמשמע דלא יעול
כלל אפילו שכר חצי הדרך שלא הלך
לא קשה ליה דכיון שהוא מוחזק
ומזמן לקיים תנאו ניחא ליה שלא
יחזיר כלל ומשני כיון דהו' וספינה זו
דמאן דתפיס לא מפיקין מניה
דהמוחזק יאמר לחבירו כיון שאין
יכול לקיים תנאך מולך גרס המוציא
מחבירו עליו הראיה: אכלא ספינה
סתם ויין סתם חולקין בזה מספקא
ליה לריב"ס אם חולקין שכר חצי
הדרך שהלך דוקא ונתן רביעית או
חולקין כל השכירות ויתן שכר הדרך
כיון שכבר הלך ועדיין מוזמן לקיים
תנאו: כוליה אגרא בעי דמיחב
ליה. לאו דוקא כוליה אלא כלומר
כפועל בטל:

דפרקיה לטועניה בגויה. פ"י
בקטנותם. שחסיף
המשא בחצי הדרך וקשה דהו' ליה
למיחר פריך לה כיון שממקום אחר
היה פורק לספינה ועוד דקאמר
ושינוי דעתא מה מפסיד דכל שכן
טוב לו שמרחיק יותר ור"ח פירש
דפרקיה לטועניה שמוכר סחורה
שנספיה לאחר היינו שינוי דעת כי
שמה זה אדם הקונה הוא אדם קשה
א"י לאשלא יתירא שזריך חבלים להוציא כלים של ראשונים ולהכניס
של אחרונים וא"ת ואמאי מוקי לה הכי לימא לעולם דשכח לאוונא
וכ"ת מאי תרעומת איכא משום שינוי דעתא וי"ל כיון דמסיק טעמא
דרפסא דספינה מו לא מאי למיחר הכי דענתא מעלייתא הוא
ורבי"ס פ"י דהכי קאמר לעולם דשכח לאוונא וליכא רפסא דספינה

דארי דפרקיה לטועניה בגויה כלומר שהחיר חבילה בחור הספינה והוציא על יד
ספינה ותרעומת הוי משום שינוי דעת שלא הורגל עם זה האחר ולא ידע להתנהג לפי דעתו אי נמי לאשלא יתירא שאם ירבה זה במשא
י'טריך לקנות כאן ביוקר חבלים חוקים כי אם היה יודע דביתו היה קונה שם בדמים מועטים וליכא אלא תרעומת דלאו טענה מעלייתא
היא שכנגד זה מרחיב שטעל שכר יותר מחבילה מחמת גדולה: בסורתו. ר"ח גרס כסותו כקטן שמינה מראשיתו דכסת הוא הקטן
וכר הוא הגדול כדמנן במסכת [כלים] (פ"ה מ"ה) כר שעשאו סדן וסכת שעשאה מטפחתו: מאוונא לאוונא. נקט הכי משום דאי
שכח למטרח ולמזון אפילו בחצי היום אם כן למח מניה חמר מונות של כל היום ומעיקרא דקאמר אי דשכח למזון חמר נמי ליעבד
ה"מ למיחר שוכר נמי ליעבד לחמר לניח מונו כלל של אותו היום כיון דשכח בכל מקום למזון מדלא קאמר אי דשכח מאוונא לאוונא
אלא לא חש להאריך כל כך: אשה בין גדולה ובין קטנה. גביא לא ראה לשנות בין קטן בין גדול משום דגברי שחם שהם גדולים ופשיטא
דאדעתא דגדול נמי אגריה מיהליה: השתא מניקה אמרת דרכבה מעוברת מבעיא. כן גרסת הספרים ואין נראה לר"ת דלין זה פירכא
דזו ואף זו קמני ועוד דלין מתיישב שפיר לפי גרסא זו הא דקאמר ש"מ ביניתא אגב כריסה תקלה וע"כ נראה לו כגירס' שמאל השתא
מעוברת אמרת אין מניקה מבעיא דאשה מעוברת כבדה יותר ממניקה עם בנה לפי שהיא נושא את עולמו ומיקל אבל כשהוא נכמי אמו
מכבד ואכריה כבדים עליה וגם מליאה דם והשתא א"ש הא דקאמר ש"מ ביניתא אגב כריסה תקלה שאם היה חולה לה לא יכבד כ"כ
בין הכל ויש לישב גירסת הספרים ומכל מקום פריך דלא שייך כה"ג למתני זו ואף זו כיון דליתיה בכלל מאי דקאמר בסקו כמו גבי
מפני ארבע וחמש קופות (שם ד' קט): דפריך חמש מפנין ארבע מייבצי ומשני ארבע וחמש כדאמרי אינשי אבל אי לאו
הכי אמרי אינשי לא שייך לשנוי דזו ואף זו קמני כיון דארבע בכלל חמש אלא שמוסיף סיוכא נמי מעוברת שהוא גוף אחד בכלל מניקה
שהם שני גופים וקאמר ש"מ ביניתא אגב כריסה תקלה פ"י מדקמני ברישא בין גדולה ובין קטנה ובכלל זה נמי יש במשמע בין גסה
ובין דקה ולאמאי אי'טריך למחוי ואפילו מעוברת דהיינו נמי גסה דגוף אחד הוא אפילו למ"ד שוכר לאו ירך אמו הוא לענין לשון בני
אדם במשא ובממן חסידים הם גוף אחד אלא אלא ש"מ מניה גסה מחמת עיבור כבדה יותר מגסה מחמת עומה כי העובר מכבד:
היכא

